

УДК 72.011

Г.Н. Ушаков

ПОСИЛЕННЯ ІНТЕГРАЦІЇ ЕЛЕМЕНТІВ У СУЧАСНІЙ АРХІТЕКТУРНІЙ КОМПОЗИЦІЇ

Ця стаття спрямована на виявлення особливостей сучасної архітектурної композиції на основі досягнень світової архітектурної практики. Безпосередня увага приділяється новому підходу до поєднання елементів, що забезпечує особливу естетику цілісності об'єкта.

Теорія архітектурної композиції сьогодні цілком виправдано є одним з центральних напрямів теорії архітектури. Принциповим поштовхом до розвитку цього напрямку були дослідження засобів виразності, властивостей та закономірностей абстрактної композиції, започатковані на початку XX ст. Важливим теоретичним кроком було розуміння, що форма може набути виразності та естетики без застосування додаткових декоративних елементів. Серед визначних дослідників архітектурної композиції: І.Араухо, О.Г.Габричевський, О.В.Іконніков, В.Ф.Кринський, Н.О.Ладовський, І.В.Ламцов, О.В.Степанов, О.О.Тіц, М.О.Туркус та ін.

Однак останнім часом спостерігається уповільнення подальших теоретичних пошуків нових можливостей об'ємно-просторової композиції. У підручниках з архітектурної композиції продовжується цитування попередніх видань з незначними змінами. Але сучасна архітектура та дизайн, не очікуючи на теоретичні розробки, демонструють справжній прорив у композиційному формоутворенні. З'явилась нова складність у ажурних відкритих каркасах, у поверхнях змінної кривини, гранчастих поверхнях та ін.

Серед низки нових композиційних властивостей сучасних архітектурних форм для аналізу в даній статті обрано новий підхід до поєднання елементів, внаслідок чого форма набуває якості особливої єдності.

Розвиток композиції в бік підвищення інтеграції її частин – це шлях в напрямку більшої відповідності принципів архітектурного формоутворення та природного формоутворення. Зовнішня форма організмів включає спеціалізовані органи сприйняття, пересування та інші функціональні частини з максимальною інтеграцією їх до загальної форми. Вищі організми, як правило, відрізняються більшою інтегрованістю частин порівняно з нижчими (рис. 1).

В промисловому дизайні посилення інтеграції частин спостерігається раніше, ніж в архітектурі. В предметах, що активно переміщуються під час експлуатації та в транспортних засобах, для яких важливим чинником є аеродинаміка, інтеграція форми була обумовлена функціональністю. І сучасний

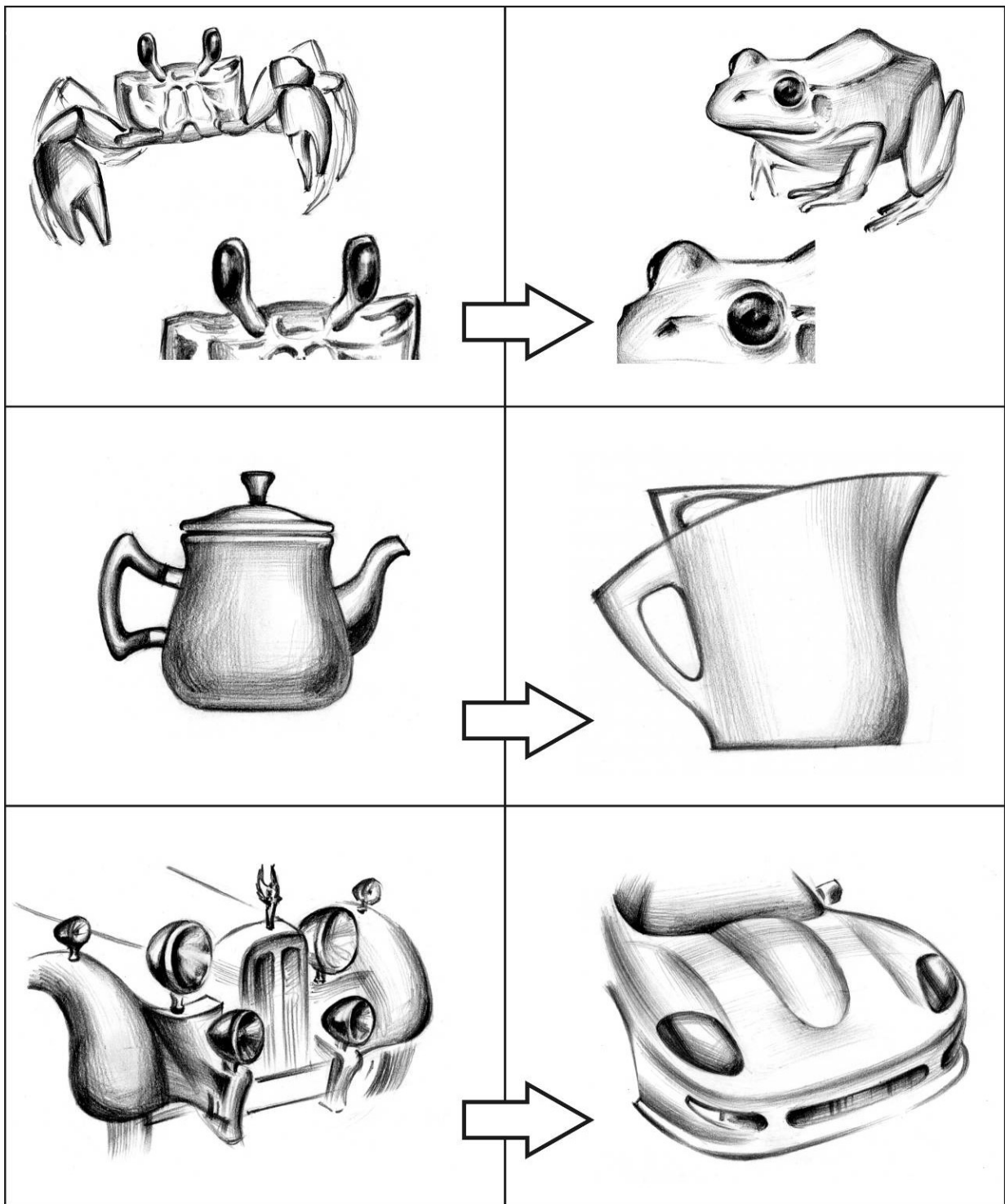

Рис. 1. Посилення інтеграції елементів композиції на прикладах з природи та промислового дизайну. Як в природі, так і в дизайні, пізніші форми, як правило, демонструють більшу інтеграцію частин до цілого.

дизайн цих об'єктів працює на підкреслення інтегрованості та єдності форми (див. рис. 1).

В посібниках абстрактна об'ємно-просторова композиція, що свого часу являла собою супрематичний авангард, а зараз виглядає традиційною, представляє собою упорядковане поєднання простих геометричних тіл. Ця сукупність набуває естетичної якості із застосуванням пропорціювання, супідрядності елементів, візуальної рівноваги та інших засобів. Однак сучасна архітектура і дизайн речей, що нас оточують, демонструють іншу абстрактну композицію. Нові форми з'явилися разом з опануванням нових матеріалів і конструкцій з ширшими можливостями у формоутворенні в архітектурі і дизайні, а також завдяки розвитку технологій комп'ютерного моделювання, що значно спростило оперування складними поверхнями та структурами.

Інтегрована композиція відрізняється більшою цілісністю, єдністю силуету, монолітністю порівняно з традиційною композицією простих тіл (рис. 2). На прикладі поєднання двох елементів видно, що є різноманітні види інтеграції. Другорядний елемент може повністю "увійти" до основного, не змінивши його силует. Тоді поверхня другорядного елемента повністю збігається за формою з поверхнею головного елемента в певному місці, і ми бачимо інтегрований елемент лише завдяки іншому кольору чи фактурі, або лише завдяки окресленому абрису. В іншому випадку поверхня головного елемента в місці інтеграції утворює нішу, чи навпаки "підіймається" і "підхоплює" другорядний елемент, який тоді або западає вглиб базової поверхні, або виступає меншою частиною свого об'єму.

Максимально інтегроване поєднання елементів композиції відрізняється від традиційного поєднання у вигляді накладання або врізання тим, що елементи "реагують" один на одного зміною своєї форми. Це може бути взаємне реагування, а може бути лише реакція головного елемента на включення меншого, підпорядкованого елемента. Ця реакція виражається у зміні конфігурації поверхні в місці з'єднання таким чином, що форми елементів будуть плавно чи з незначними перепадами або зі зміною кута поверхні переходити одна в одну.

Шлях утворення об'ємно-просторової композиції з підвищеною інтеграцією у загальних рисах проходить наступні стадії. Спочатку кілька основних елементів (або один основний елемент розгалуженої форми) "зливаються" в одну вихідну форму. Візуальні якості цієї форми удосконалюються за допомогою ускладнення її поверхні спрямованим членуванням (ребра, складки, хвилі та ін.), введенням окремих зон поверхні іншого кольору та фактури. Потім до вихідної форми інтегруються додаткові елементи.

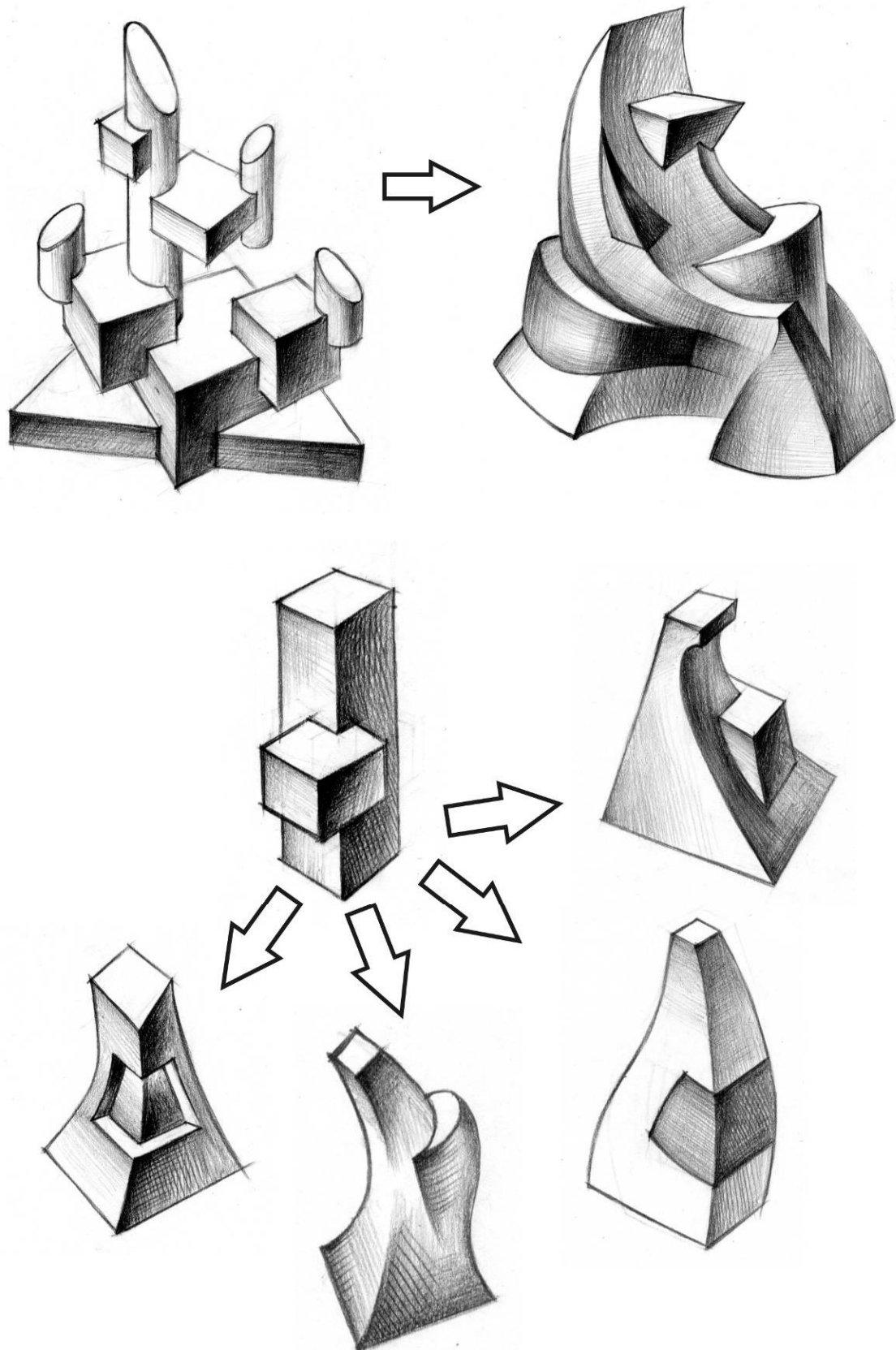

Рис. 2. Приклади вирішення складної композиції та варіанти поєднання двох елементів на засадах посиленої інтеграції.

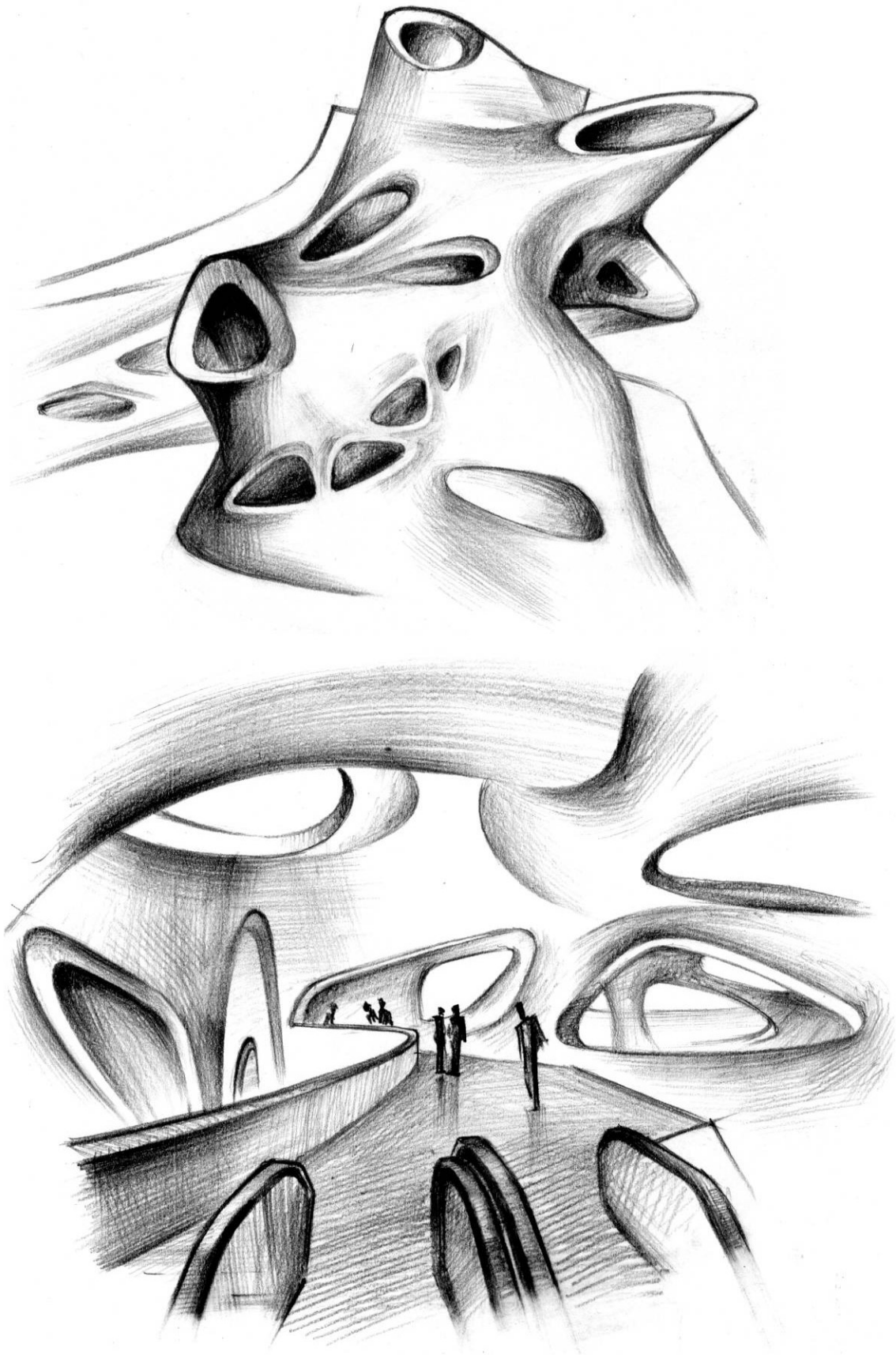

Рис. 3. Посилення інтеграції елементів композиції в сучасній архітектурі на прикладі проекту Середземноморського музею культури Нураге та сучасного мистецтва в Каль'ярі, Італія. 2006 р. Архітектори: Заха Хадід, Патрік Шумахер та Паола Каттарін.

Прогресивні сучасні архітектурні об'єкти демонструють настільки високий рівень інтеграції частин, що в екстер'єрі повністю "зливаються" стіни і дах, утворюючи суцільну складну поверхню, яка органічно інтегрується в оточуючий ландшафт. Так само, в інтер'єрі стіни, пілони, стеля, і, часто, підлога утворюють безперервну складну цілісність (рис. 3).

Не має сенсу твердження, що сучасні архітектурні форми більш прогресивні та естетичні ніж традиційні. Адже для кожної стилістики та для певних матеріалів є свій шлях до естетичної досконалості. Завданням для сучасної архітектурної теорії є пошук форм виразності сучасних матеріалів, конструкцій і стильових концепцій.

Таким чином, посилення інтеграції елементів композиції є однією з суттєвих особливостей сучасної композиції в архітектурі та дизайні. Ця інтеграція дозволяє реалізувати тектоніку новітніх пластичних матеріалів і конструкцій.

Виявлені у статті особливості нової інтеграції елементів стануть у нагоді при аналізі сучасної архітектури і дизайну, а також у навчальному процесі в межах курсу архітектурної композиції.

Здійснення подальших досліджень архітектурної композиції на матеріалі збудованих чи запроектованих прогресивних будівель та предметів дизайну дозволить архітектурній теорії сформулювати основу для теоретичного виявлення композиційних можливостей вже за межами архітектурної практики.

Література:

1. Архитектурная бионика / Ю.С. Лебедев и др.; Под ред. Ю.С. Лебедева. – М.: Стройиздат, 1990. – 268 с.
2. Житкова Н.Ю., Зиміна С.Б. Композиція: Навчальний посібник. – К.: КНУБА, 2008. – 120 с.
3. Иванова Г.И., Степанов А.В., Мальгин В.И. Объёмно-пространственная композиция. – М.: Архитектура-С, 2007. – 256 с.
4. Стасюк Н.Г., Киселёва Т.Ю., Орлова И.Г. Основы архитектурной композиции. Учебное пособие. – М.: Архитектура-С, 2004. – 96 с.
5. Шаповал Н.Г. Прикладна теорія архітектурної композиції: Навч. посібник. – К.: КНУБА, 2000. – 372 с.
6. Ching F.D.K. Architecture: Form, Space and Order. – N.-Y.: Van Nostrand Reinhold, 1996. – 400 p.

Анотація

Ця стаття спрямована на виявлення особливостей сучасної архітектурної композиції на основі досягнень світової архітектурної практики. Безпосередня увага приділяється новому підходу до поєднання елементів, що забезпечує особливу естетику цілісності об'єкта.

Максимально інтегроване поєднання елементів композиції відрізняється від традиційного поєднання у вигляді накладання або врізання тим, що елементи "реагують" один на одного зміною своєї форми. Ця реакція виражається у зміні конфігурації поверхні в місці з'єднання таким чином, що форми елементів будуть плавно чи з незначними перепадами або зі зміною кута поверхні переходити одна в одну.

Посилення інтеграції елементів композиції є однією з суттєвих особливостей сучасної композиції в архітектурі та дизайні. Ця інтеграція дозволяє реалізовувати тектоніку новітніх пластичних матеріалів і конструкцій.

Виявлені у статті особливості нової інтеграції елементів стануть у нагоді при аналізі сучасної архітектури і дизайну, а також у навчальному процесі в межах курсу архітектурної композиції.

Аннотация

Эта статья направлена на выявление особенностей современной архитектурной композиции на основе достижений мировой архитектурной практики. Непосредственное внимание уделяется новому подходу к соединению элементов, что обеспечивает особую эстетику целостности объекта.

Максимально интегрированное соединение элементов композиции отличается от традиционного соединения в виде наложения или врезки тем, что элементы "реагируют" друг на друга изменением своей формы. Эта реакция выражается в смене конфигурации поверхности в месте соединения таким образом, что формы элементов будут плавно или с незначительными перепадами либо с изменением угла поверхности переходить одна в другую.

Усиление интеграции элементов композиции является одной из существенных особенностей современной композиции в архитектуре и дизайне. Эта интеграция позволяет реализовать тектонику новейших пластичных материалов и конструкций.

Вывявленные в статье особенности новой интеграции элементов будут полезны при анализе современной архитектуры и дизайна, а также в учебном процессе в курсе архитектурной композиции.